

Motion till riksdagen 2005/06: MJ289

av Karin Svensson Smith m.fl. (-, mp)

Definitionen av begreppet hållbar utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag till distinkt definition av begreppet långsiktigt hållbar utveckling utifrån målet att avvärja hot mot jordens livsuppehållande system.

Motivering

Flera regeringsförklaringar har uttryckt ambitionen att Sverige ska bli ett föregångsland i omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. I en regeringsförklaring sägs till och med att vi redan är ett sådant föregångsland. Ett stort antal propositioner säger att utvecklingen ska ställas om och bli långsiktigt hållbar. I få länder används så mycket officiell text där orden miljö, ekologi eller liknande förekommer. Den utvärdering som gjordes fem år efter FN:s miljö- och utvecklingskonferens i Rio, noterade att Sverige varit bäst på att göra lokala Agenda 21. Att prata eller skriva om miljö är vi nog världsbäst på. Men huruvida Sverige är ett ekologiskt föredöme eller ej beror givetvis på vad man menar.

Begreppet hållbar utveckling myntades i samband med "Our Common Future", Brundtlandkommissionens rapport 1987, där det konstaterades att den nuvarande ekonomiska utvecklingen är ohållbar. Den miljöförstöring som den ekonomiska utvecklingen resulterar i har gått så långt att jordens livsuppehållande system hotas. Förbrukningen av naturresurser överstiger med bred marginal tillväxten. Produktions- och konsumtionsmönster är inte varaktigt hållbara, särskilt inte i industriländer som svarar för merparten av de föroreningar som sprids.

Efter diskussion om Brundtlandkommissionens rapport beslöt FN:s generalförsamling att ordna en konferens i Rio de Janeiro 1992 med huvuduppgift att göra en plan för den omställning som måste ske om utvecklingen ska bli hållbar. Resultatet blev Agenda 21, en handlingsplan för det 21:a århundradet.

Fel! Okänt namn på

Målet sades då vara att skapa en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Även om fokus i Agenda 21 är miljöomställning, så innehåller begreppet också en social dimension. I Riodokumentet definierades den som klyftan mellan rika och fattiga länder. Denna orättvisa relation måste förändras om utvecklingen ska bli långsiktigt hållbar. Detta är alltså utgångspunkten för vad en hållbar utveckling innebär då det myntades i internationella politiska sammanhang.

Sedan dess har det, inte minst i Sverige, hängt på diverse ytterligare dimensioner med mer eller mindre klar innebörd: social, ekonomisk och kulturell hållbarhet. I takt med varje ny utvidgning av begreppet har betydelsen minskat. Annorlunda uttryckt har hållbar utveckling blivit en meningslös politisk klyscha. En enkel sökning på begreppet hållbar utveckling på Internet ger många miljoner träffar. Begreppet används nu av vem som helst i vilket sammanhang som helst.

Den flitiga användningen av begreppet hållbar utveckling är lättförståelig. Vem vill bli förknippad med en ohållbar utveckling? Det finns emellertid ingen nu gällande distinkt definition i det politiska livet som vanligtvis förknippas med hållbar utveckling. Vid förfrågan menar en del helt sonika att hållbar utveckling är utveckling som varar länge.

Hur ska det tolkas när Moderaterna säger att hållbar utveckling innebär att det måste finnas en balans mellan de ekonomiska, sociala och miljömässiga kraven? Det låter som att miljökraven ska anpassas till ekonomiska och sociala faktorer; de facto en återgång till tiden före Rio-konferensen. Och hur ska man tolka innebörden av den svenska regeringens mål inom ett för utvecklingen så centralt område som den ekonomiska politiken? Där anges att det främsta målet är full sysselsättning och hög och uthållig tillväxt. Uthållig tillväxt – är det finansspråk för hållbar utveckling? Eller har regeringen helt glömt att den ekonomiska politiken ska vara anpassad till hållbar utveckling?

Miljöomställningen bör rimligen stå i fokus för att inte ytterligare äventyra kommande generationers levnadsmöjligheter. Det finns starka motiv som talar för detta. Det finns en hygglig samstämmighet om vad ekologisk hållbarhet är för något. Men det är en omöjlighet att olika partier skulle kunna enas om hur social och ekonomisk hållbarhet ska definieras. När vänstern hävdar att minskade klasskillnader är en förutsättning för ekonomisk hållbarhet, så hävdar kanske högern motsatsen. Ska social hållbarhet ses i ett nationellt eller internationellt perspektiv? Dessa diskussioner tar tid och kraft från det som borde vara utgångspunkten: att genomdriva konkreta förändringar som minskar miljöbelastningen. Uppdelningen i tre eller flera dimensioner kan leda till att dessa inbördes räknas som jämställda. Vid ett möte med anställda på Vägverket konstaterades att planerna fyllde kriterierna på ekonomisk och social hållbarhet, medan den ekologiska hållbarheten inte uppfylldes. Men att klara två krav av tre är ju inte så illa, sades det då.

Det är emellertid en kvalitativ skillnad mellan den ekologiska dimensionen i förhållande till andra varianter av hållbarhet. De förändringar som klimatförändringar och annan miljöbelastning medför är ofta av irreversibel karaktär. Utrotade växt- och djurarter återuppstår inte. Åkrar som blivit saltöknar är

Fel! Okänt namn på

milt sagt svåra att återställa. Rent dricksvatten kan svårligen ersättas av något annat för att tillfredsställa primära kroppsliga behov. Varken riksdagen eller andra politiska församlingar förmår ens med kvalificerade majoriteter att ändra naturlagarna.

Hållbar utveckling lanserades som tidigare påpekades i en FN-rapport om miljötillståndet i världen. Det beskriver behovet av att anpassa den ekonomiska politiken och utvecklingen efter ekologiska krav. Inget annat. Huvudtesen i denna motion är också att vi bör återgå till den betydelse som motiverade starten av Agenda 21-arbetet. Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett förslag till en distinkt definition av begreppet långsiktigt hållbar utveckling utifrån ett naturvetenskapligt perspektiv. Detta bör riksdagen ge regeringen som sin mening till känna.

Stockholm den 29 september 2005

Karin Svensson Smith (-)

Claes Roxbergh (mp)

Ingegerd Saarinen (mp)

Mona Jönsson (mp)

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

Åsa Domeij (mp)

Ulf Holm (mp)